

Universitatea Tehnică a Moldovei

VICTIMA ÎN DREPTUL PENAL

Student:

Canalî Dan

Coordonator:

**Munteanu Rita,
Doctor în drept,
conferențiar universitar**

Chișinău, 2023

CUPRINS

INTRODUCERE	11
1. CONCEPTUALIZAREA DOCTRINAR NORMATIVĂ A INSTITUȚIEI VICTIMEI ÎN DREPTUL PENAL.	13
1.1 Definirea teoretico-practică a instituției victimei în dreptul penal.	13
1.2 Studiul doctrinar al instituției victimei în dreptul penal	14
1.3 Clasificarea și tipologia victimelor	15
1.4. Reflecții privind victima în dreptul penal european.	20
1.4.1 Instrumente relevante din cadrul Consiliului Europei.....	20
1.4.2 Instrumente relevante din cadrul ONU.	22
1.4.3 Instrumente relevante din cadrul UE.....	23
2. ANALIZA CLASIFICĂRILOR SITUAȚIILOR VICTIMOLOGENE ȘI RAPORTUL INFRACTOR VITIMĂ	26
2.1 Definirea conceptului și clasificarea situațiilor victimogene.....	26
2.2 Raportul infractor victimă.....	30
2.3 Prevenirea victimologică a infracțiunilor.	34
3. IDENTIFICAREA MECANISMELOR DE REGLEMENTARE A DREPTURILOR ȘI OBLIGAȚIILOR VICTIMEI ÎN PROCESUL PENAL	37
3.1 Descrierea dreptului victimei în procesul penal	37
3.2 Acțiunea civilă a victimei în cadrul procesului penal	43
3.3 Dreptul victimei (părții vătămate) la protecție.....	46
4. NORME DE ASISTENȚĂ ȘI PROTECȚIE APLICATE VICTIMELOR MINORE.....	50
4.1 Aspecte generale privind protecția victimei minore	50
4.2 Audierea copilului victimă/martor în condiții speciale.....	51
4.3 Participanții la audierea în condiții speciale	53
4.4 Reabilitarea psiho-socială a copiilor victime	55
CONCLUZII GENERALE SI RECOMANDARI	57
BIBLIOGRAFIE	60
Acte normative internaționale și naționale	60
Monografii	61
Surse web	62

ADNOTARE

Numele, prenumele: Canalî Dan

Titlu: Victima în dreptul penal.

Structura lucrării: introducere, 4 capitole, 17 subcapitole, concluzii și recomandări, bibliografie.

Cuvinte cheie: Victimă, rehabilitarea, minor, victimologie, infractor.

Scopul lucrării: Constă în determinarea bazelor teoretice ale victimologiei criminologice și elaborarea concepției naționale de prevenire a victimizării și de protecție a victimelor infracțiunilor.

Obiectivele generale: Analiza doctrinei naționale și străine, precum și a actelor normative naționale și internaționale privind victima în dreptul penal. Scopul cercetării tezei este o analiză cuprinzătoare a victimei din aspecte diverse cum ar fi clasificarea situațiilor victimologene, studierea doctrinară a instituției victimei în dreptul penal.

Metodele aplicate la elaborarea lucrării:

- metoda istorică prin care s-a efectuat un studiu privind victima în dreptul penal.
- metoda teoretică prin care s-a evidențiat ideea de victimă în drept.
- metoda analizei prin care s-a efectuat toate cercetările din domeniul supus cercetării.
- metoda discriptivă prin care s-a descris atât informația de bază, regăsită în actele normative, cât și cea din literatura de specialitate, care reprezintă practic un comentariu asupra acestor reglementări.

Rezultatul concret obținut: în urma efectuării cercetării științifice în domeniul victimei în dreptul penal, am obținut prezenta lucrare alcătuită din 63 de pagini. Aceasta, la rândul său, este constituită de o analiză amplă a acestui subiect și de o multitudine de concluzii referitoare la problemele abordate din domeniul în cauză.

Last name, first name: Canali Dan

Title: The victim in criminal law.

Structure of the paper: Introduction, 4 chapters, 17 sub-chapters, conclusions and recommendations, bibliography.

Keywords: Victim, rehabilitation, juvenile, victimology, offender.

The purpose of the paper: It consists of determining the theoretical basis of criminological victimology and developing the national concept of prevention of victimisation and protection of victims of crime.

General objectives: Analysis of national and foreign doctrines, as well as national and international normative acts on the victim in criminal law. The aim of the thesis research is a comprehensive analysis of the victim from various aspects such as classification of victimological situations, doctrinal study of the institution of the victim in criminal law.

The methods applied to the elaboration of the paper:

- the historical method by which a study of the victim in criminal law was conducted.
- theoretical method through which the idea of the victim in law was highlighted.
- the method of analysis through which all the research in the field under investigation was carried out.
- the discriminatory method, which described both the basic information found in the regulations and in the literature, which is basically a commentary on these regulations.

The actual result obtained: After carrying out scientific research in the field of victimisation in criminal law, I have obtained the present work consisting of 63 pages. This, in turn, consists of a broad analysis of this subject and a multitude of conclusions on the issues addressed in the field.

INTRODUCERE

Actualitatea temei investigate. Criminalitatea în Republica Moldova se caracterizează printr-un nivel înalt, devenind tot mai periculoasă pe parcursul anilor. Sporește, în special, numărul infracțiunilor violente și contra patrimoniului și nu prea există motivații serioase pentru a spera în evoluția pozitivă a acestei dinamici. În scopul realizării unei lupte eficiente împotriva criminalității și ameliorării situației victimologice complicate din țară, sunt necesare studii aprofundate și multilaterale ale cauzelor și condițiilor comiterii infracțiunilor și perfectarea sistemului de prevenire și combatere a acestora.

Gradul de noutate a temei. Cercetarea complexă a temei, definirea teoretico-practică, clasificarea și tipologia victimelor. Importanța protejării victimei infracțiunii, reabilitarea psihico-socială, respectarea drepturilor acesteia atât la nivel național cât și european. Și nu în ultimul rând este una din puținele lucrări care analizează amanunțit acest subiect prin prisma legislației autohtone și legislației internaționale.

Motivația alegerii temei. Cercetarea științifică aprofundată a sistemului infractor-victimă este relevantă și foarte importantă, fundamentarea, dezvoltarea și punerea în aplicare practică a unei abordări victimologice pentru prevenirea și combaterea criminalității, cercetarea personalității victimei.

Obiectul de studiu. În prezenta lucrare, a fost pus accentul pe cercetarea din mai multe puncte de vedere a victimei în dreptul penal. Definirea teoretico-practică a institutiei victimei în dreptul penal. Studiul legislației R.Molddova și a celei europene.

Obiectivele generale ale lucrării.

- Cercetarea complexă, multilaterală a personalității criminalului și a victimei.
- Analiza relațiilor dintre aceștia, referitor la stabilirea circumstanțelor care au determinat comiterea infracțiunii.
- Aprecierea obiectivă a rolului pe care l-a jucat fiecare dintre ei în actul.
- Prevenirea și combaterea eficientă a criminalității
- Cercetarea personalității victimei.

Încadrarea lucrării într-un domeniu tematic. Lucrarea dată face parte din domeniul dreptului penal, acesta având o autonomie în raport cu celelate ramuri de drept, deoarece reglementează un domeniu distinct de relații sociale - cele care privesc reacția socială împotriva infracțiunilor.

Scopul cercetării constă în determinarea bazelor teoretice ale victimologiei criminologice și elaborarea concepției naționale de prevenire a victimizării și de protecție a victimelor infracțiunilor. Pentru a realiza acest scop au fost stabilite următoarele sarcini:

-analiza și precizarea noțiunilor de victimă a infracțiunii, victimitate, victimizare și situație victimogenă.

-stabilirea criteriilor științifice ale clasificărilor și tipologiilor victimelor și situațiilor victimogene.

-investigarea conceptului de mecanism al comportamentului infracțional și al rolului situației în mecanismul infracțiunii; generalizarea și analiza raportului „infractor- victima”

- relevarea particularităților victimizării și estimarea „cifrei negre” a criminalității în Republica Moldova.

Metodologia de cercetare folosită îl constituie tezele fundamentale ale filozofiei, teoriei generale a statului și dreptului, criminologiei, victimologiei, dreptului penal, dreptului procesual-penal, criminalisticii, psihologiei, sociologiei, precum și ale altor discipline socio-umane și juridice care reflectă tema investigată. Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Importanța teoretică a lucrării rezidă în cercetarea a bazelor teoretice, metodologice și juridice ale victimologiei criminologice și elaborarea concepției de prevenire a victimizării și de protecție a victimelor infracțiunilor, definirea noțiunii de victimologie criminologică, examinarea și concretizarea noțiunilor de victimă a infracțiunii, victimitate, victimizare, situație victimogenă, „vinovăție” a victimei, cercetarea rolului victimei în mecanismul infracțiunii, elaborarea unor clasificări și tipologii ale victimelor, situațiilor victimogene caracteristice anumitor genuri de infracțiuni.

Structura lucrării. Teza este compartimentată în patru capitole: introducere, concluzii și bibliografie.

Capitolul I - Conceptualizarea doctinar normativă a instituției victimei în dreptul penal.

Capitolul II - Analiza clasificărilor situațiilor victimogene și raportul infractor victimă.

Capitolul III - Identificarea mecanismelor de reglementare a drepturilor și obligațiilor victimei în procesul penal.

Capitolul IV - Norme de asistență și protecție aplicate victimelor minore.

Bibliografie

Acte normative internaționale și naționale

1. 2001/220/JAI: Décision-cadre du Conseil du 15 mars 2001 relative au statut des victimes dans le cadre de procédures pénales //Journal officiel n° L 082 du 22/03/2001, p.0001-0004.
2. A/RES/40/34, 29 November 1985, 96th plenary meeting, Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power // <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm>
3. Art.25, La Convention des Nations Unies contre la criminalité transnationale organisée (2000)//http://www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_french.pdf
4. Art.68, Statut de Rome de la Cour pénale internationale // http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/6A7E88C1-8A44-42F2-896F-D68BB3B2D54F/0/Rome_Statute_French.pdf
5. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene din 2010.În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene din 30.3.2010, C 83/389.
<https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>.
6. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr.122-XV din 14 martie 2003, În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 104-110 (1197-1203) din 7 iunie 2003, p. 4-208, intrat în vigoare la 12 iunie 2003.
7. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985-XV din 18 aprilie 2002. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 128-129 2002 (cu modificările ulterioare), intrat în vigoare la 12 iunie 2003.
8. Constituția Nr. 1 din 29.07.1994 Constituția Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 78 din 9-03-2016 art. 140.
9. Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10 decembrie 1948.
https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf.
10. Dicționar explicativ al limbii române. Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”. București: Editura Univers Enciclopedic, 1998.
11. Directiva 2004/80/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracționalității//<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0080:RO:NOT>

12. Dosarul nr. 1ra-1630/2016. Decizia Colegiului penal lărgit din 29
13. Groenhuijsen and Pemberton / European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 17(2009)43–59.

Monografii

14. . Gheorghiu-Bradeț I., Drept penal roman, Partea specială, vol. 1, Ed. Europa Nova, București, 1994
15. Bujor Valeriu, Manole-Țăranu Daniela, *Victimologie*, Chișinău, 2002, 48p.
16. Dosarul penal nr. 94481582, soluționat de Judecătoria sectorului Ciocana, municipiul Chișinău
17. Georgeta Ungureanu, Note de curs *Criminologia Generală*, p.68.
18. Gladchi Gheorghe, *Determinantele victimologice și mecanismul infracțiunilor de mare violență*, Chișinău, 2000, 240p.
19. GLADCHI, Gh. *Cercetarea victimologică și combaterea infracțiunilor grave de violență contra persoanei în Republica Moldova* (aspecte criminologice și juridico-penale). Autoreferat asupra tezei pentru obținerea gradului științific de doctor în drept. Chișinău, 1999.
20. GLADCHI, Gh. *Conceptul, analiza structurii și clasificarea situațiilor victimogene*. În *Legea și viața*, nr. 3, 1999,
21. GLADCHI, Gh. *Criminologie generală*. Manual pentru facultățile de drept. Chișinău: Museum, 2001. 312 p.
22. GLADCHI, Gh. *Victimitatea în raport cu omorul la comandă în Republica Moldova*. În *Conferința științifico-practică republicană „Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova”* (26 februarie 1999). Chișinău: Ed. ARC, 1999.
23. GLADCHI, Gh. *Victimologia și prevenirea infracțiunilor*. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2004.
24. Hanga V., *Istoria dreptului românesc*, Ed. Academiei, 1980.
25. Hanga V., *Mari legiuitori ai lumii*, Ed. Științifică și enciclopedică, 1977.
26. Igor A. Ciobanu, *Criminologie*, Tipogr. Centrală, Chișinău 2013, 560 p.
27. Popescu Andreea Gabriela, *Victima și victimologia*, în *Revista de Criminologie, de Criminologică și de Penologie*, nr.4, 1999, București,
28. ПОЛУБИНСКИЙ, В.И. *Криминальная виктимология*. Что это такое? Москва: Изд-во «Знание», 1977. С 24-25. 64 с.

29. СОРОКОТЯГИНА, Д. А. *Виктимологические аспекты изучения личности потерпевшего. В Виктимология и профилактика правонарушений.* Иркутск, 1979, с. 88-92
30. ТУЛЯКОВ, В.А. *Типология и классификация жертв преступлений.* В Виктимология в Украине. www.victimology.org.ua.
31. ФРАНК, Л.В. *Виктимология и виктимность (Об одном новом направлении в теории и практике борьбы с преступностью).* Учебное пособие для студентов юридического факультета. Душанбе, 1972. С.10. 113 с.

Surse web:

- 32.
33. . <https://www.osce.org/files/f/documents/4/c/525762.pdf> accesat la data de 21.02.2023
34. Dicționar explicativ, <https://dexonline.ro/> accesat la data de 26.02.2023
35. <https://www.cap.md/dreptul-victimei-parte-procesul-penal/> accesat la dat de 02.03.2023
36. <https://juridicemoldova.md/13190/conceptul-de-victima-in-jurisprudenta-cedo.html> accesat la data de 15.03.2023
37. <http://www.euroavocatura.ro/dictionar/3269/Victimaombudsman.md> accesat la data de 23.03.23
38. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/criminologie/victima-infractiunii/> accesat la data de 05.04.2023
39. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0080:RO:NOT> accesat la data de 20.04.2023
40. <https://social.studiamsu.md/wp-content/uploads/2012/01/28.-p.181-184.pdf> acesat la data de 03.05.2023
41. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/criminologie/victima-infractiunii/> accesat la dat de 05.05.2023